

Nemyslím si, že známka motivuje

ROZHOVOR

Dieťa nerozumie, prečo má za mesiac do seba nasypať všetky slovíčka a pravidlá. Odtiaľ pochádza negatívny vzťah k nemčine, tvrdí v rozhovore pre HN Alexandra Hučeková, držiteľka ocenenia Učiteľka Slovenska 2021.

Mária Dvořáčková
maria.dvorackova@mafrasllovakia.sk

Na rozhovore sme sa dohodli ráno, keďže poobede vyučujete. Aké hodiny vás čakajú?

Ako každé jedno popoludne pracujem vo svojej súkromnej jazykovej škole Babylon Education v Žiline. Založili sme ju s kolegynou v roku 2016. Čaká ma kurz s tínedžermi. O tretej máme dve hodiny. Je to zvláštny termín. Všetci reagujú prekvapene, že mám ešte kurz. Čudujú sa, že pätnásťroční ľudia idú v piatok poobede na nemčinu. Oni povedia, že to nie je nemčina, ale príjemné stretnutie na záver týždňa.

Znamená to, že to neberú ako ďalšiu školu?

Nie, je to pre nich ďalšia škola, hoci majú vysoké nároky. Nepriđu sa ulievať alebo sa len porozprávať. Sú veľmi zvedaví. Otázky kladú precízne a cielene. Keď hodinu plánujem, musím myslieť na to, že je piatok popoludní. Musím im dať priestor na uvoľnenie a vyrozprávanie sa po celom týždni. Na druhej strane, musíme aj zapracovať a splniť to, čo máme v pláne.

Po dvadsiatich rokoch ste spolu s kolegynou odišli zo štátnej jazykovej školy a založili si vlastnú.

Ako dve nemčínárky sme sa rozhodli zamerať sa na nemčinu. Chceli sme sa sústrediť na malé deti a začať podporovať prvostupňovú výučbu. Keď sa deti učia nemčinu ako 12-ročné na druhom stupni, spravidla majú len jednu alebo dve hodiny týždenne. To je veľmi málo na to, aby sa jazyk naučili a aby si k nemu vytvorili vzťah. Základy sú veľmi ťažké. Učiteľ má tendenciu prechádzať ich rýchlo, zamerať sa na gramatiku alebo slovíčka, otestovať ich a ísť ďalej. Keď deti skončia základnú školu, majú veľmi negatívnu skúsenosť s nemčinou a zlý vzťah k nej. Položili sme si otázku, ako tomu predchádzať. Absolvovali sme vzdelávanie v Nemecku.

Na čo ste prišli?

Učiť prvostupňový jazyk nie je jednoduché. Po príprave sme si urobili prieskum a pustili sme sa do kurzov pre malé deti. Keďže fungujeme takmer šesť rokov, sú už na druhom stupni. Neopustili nás. Stále chodia na nemčinu a máme výborný vzťah. Nemčinu budú ťahať až po certifikáty. Okrem toho máme tínedžerov, dospelých a s nimi aj konverzačný kurz. Tí ku mne chodia už 15 rokov. Ich cieľom je udržiavať sa v jazyku. Majú radi, keď sa rozprávame o dianí v Nemecku, politickej situácii a kultúre. Naša škála je od sedem do 70 rokov.

Čo vás viedlo k tomu, aby ste si založili vlastnú inštitúciu?

V štátnej jazykovej škole som bola dvadsať rokov. Posledné štyri som pôsobila aj vo vedení. Nestotožňovala som sa so zriaďovateľovými názormi a prístupom k vedeniu inštitúcie. Mala som pocit, že mrhám svojimi silami,

možnosťami a kontaktmi. S kolegynou sme si preto povedali, že to skúsime na vlastnú päsť.

Jednoduché to nebolo. Každá mala jeden kurz a jednu skupinku ľudí, ktorí s nami odišli. Prenajali sme si priestory v základnej škole v centre mesta. Pán riaditeľ nám dal do prenájmu dve miestnosti. Tam sme pôsobili dva roky. Popritom sme pracovali ako lektorky vo firme Siemens Mobility. V Žiline má veľmi silné postavenie a poskytuje veľa pracovných miest. Keď sme sa osamostatnili, spoločnosť vypísala súťaž na organizátora jazykových kurzov. Ponúkli sme svoje schopnosti a súťaž sa nám podarilo vyhrať. Odvtedy pre nich zabezpečujeme vzdelávanie. Teraz tam máme 14 lektorov. Podpora našich kurzistov, možnosť mať priestory v škole a ústretovosť zo strany firmy nám pomohli postaviť sa na vlastné nohy.

Bol aj počas pandémie rovnaký záujem o kurzy?

Áno. Pokračovali sme a mali sme viac poslucháčov. Zo začiatku bolo ťažké naučiť pracovať s technológiami seba a dospelých. S tínedžermi nebol problém. Od nich sme sa učili, ako pracovať s aplikáciami, ako ich technicky zvládať. S dospelými to bolo náročnejšie. Museli sme veľmi trpezlivo zvládať technické nástrahy. Najnáročnejšie však bolo udržať pozornosť menších detí 60 minút, aby sa sústredili, reagovali a naučili sa niečo. Keď sa skončila taká hodina, tiekol mi pot po chrbte.

Máte skúsenosti s prácou v štátnej aj v súkromnej škole. Aké najväčšie rozdiely medzi nimi pozorujete?

Je medzi nimi veľmi veľa rozdielov. V súkromnej škole môžeme rozhodovať o tom, koľko žiakov chceme mať v triede. V štátnej bol stanovený veľmi vysoký minimálny počet. Do poslednej chvíle sme nevedeli, či sa kurz vôbec otvorí. Bolo to náročné. Nám sa oveľa jednoduchšie rozhoduje o tom, či kurz otvoríme. Zakladáme si na komunikácii s rodičmi a so žiakmi. Je to veľmi osobné. Poznáme sa so všetkými. Komunikácia je podstatne jednoduchšia v prípade náhlych zmien. Môžeme rozhodovať podľa toho, čo uznáte pre kurzistov alebo pre školu za vhodné. V štátnej jazykovej do toho vstupovalo toľko faktorov, že to niekedy znamenalo hádzanie polien pod nohy.

Čo tým myslíte?

Nemyslím tým situáciu, keď chcete napríklad kúpiť nový počítač. Nejde o finančné veci. Ide o možnosti nadviazať kontakty. Intenzívne spolupracujeme s Goetheho inštitútom. Sme pre nich plnohodnotní partneri. Pracujeme s nimi na štyroch projektoch. Často chodíme do Bratislavy alebo do Nemecka. Aby štátna škola nadviazala spoluprácu s takouto inštitúciou, musí prekonať veľmi veľa formalít. Niekedy je lepšie nechať to tak. Pre súkromnú jazykovku je dobrá voľná ruka, ktorú máte ako podnikateľ.

Pri výučbe jazykov uplatňujete inováčné metódy. Bolo to možné aj v štátnej škole?

Áno, bolo to možné. Záleží na tom, ako lektor odkomunikuje svoj spôsob práce so žiakmi. Ak je cieľom certifikát alebo štátna jazyková skúška, ktorá má obmedzený obsah, musíte skúšať reálne a ísť spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Máte obmedzenia, ktorých sa musíte držať, a možno nemáte čas uplatňovať rôzne komunikačné metódy. Keď si dobre zvážite cieľovú skupinu, viete, kto pred vami sedí a aký cieľ má, dokážete s tým pracovať aj v štátnej škole. Keď máte v triede 15 až

Učiteľka nemčiny Alexandra Hučeková získala ocenenie Učiteľ Slovenska.

FOTO: ARCHÍV/ALEXANDRA HUČEKOVÁ

20 ľudí, nemôžete si dovoliť pracovať starým spôsobom, kde každý povie jednu vetu. Za tri hodiny potom každý rozpráva dokopy päť minút. V súkromnej jazykovej je komunikácia omnoho intenzívnejšia.

Niektorí učitelia stále učia klasickým spôsobom.

Je všeobecné povedomie, že mnohí učitelia inklinujú k tomu, aby sa učilo frontálne. To znamená, že sú najdôležitejšou osobou v centre diania. Vytvárajú žiaka, ktorý urobí jednu vetu z cvičenia, a nasleduje ďalší. V najhoršom prípade idú podľa toho, ako sedia v laviciach. Dúfam, že v 21. storočí sa to už nedeje. Učiteľ musí zvážiť, či zostane v zabehnutých koľajach a bude mu ľahostajné, že výsledok bude veľmi slabý, alebo otvorí myseľ a napríklad nechá pracovať ľudí vo dvojiciach a v skupinách. Možno nebude mať kontrolu a žiaci nebudú rozprávať správne. O to predsa nejde. Ide o to, aby sa dorozumeli, zařixovali si frázy a naučili sa klásť otázky.

Ako učíte nemčinu vy, aby si ju deti čo najlepšie osvojili?

Dôležité je uplatňovať princípy. Je ich asi desať, ktorých sa musíme držať. Jedným z nich je orientácia na konanie v jazyku. Druhý je orientácia na žiaka. Keď sa orientujem na poslucháča, sledujem, aby konal v jazyku. Rozprávať a dávať otázky nemám ja, ale v maximálnej možnej miere by mali rozprávať žiaci. Musím im vytvoriť jednoduché alebo náročnejšie komunikačné situácie, aby v nich konali. Dá sa to najrôznejšími spôsobmi. Majú hádanky, dialógy či kartičky so slovami.

Mohli by ste uviesť príklad?

Moja hodina je jeden uzavretý celok, ktorý pozostáva z niekoľkých článkov. Jednotlivé sú medzi sebou prepojené. Každá dvojhodinová má jednu tému. V piatok sa s tínedžermi zaoberáme tým, čo je dovolené a čo je zakázané. Najprv ich „naladím“ na to, čo radi robia a čo by chceli robiť. Keď nemajú nápady, donesiem obrázky, ktoré mám povystrihované z časopisov. Nechám ich vybrať si obrázok, ktorý zodpovedá ich nálade. K nemu povedia pár viet. Postupne implementujeme slovnú zásobu, ukážeme si gramatiku, ktorá nám pomôže povedať, čo je dovolené robiť. Na záver máme pripravený text o tom, čo môžu robiť tínedžeri v Nemecku. Text im polepím po celej triede na steny. Musia v ňom hľadať odpovede na otázky.

Obyčajne musia hľadať žiaci odpovede na otázky v učebnici. Prečo je váš spôsob lepší?

Povedala som si, že sedia na aktivitách predtým, tak teraz sa postaví. Myseľ „naberie“ kyslík a budú hľadať informácie iným spôsobom. Na záver sa stretnú v skupinkách pri stole a budú sa informovať, kto aké našiel. Nakoniec si zopakujeme, čo im rodičia dovoľia, povieme si to s novou gramatikou, novými slovíčkami a porovnáme to s informáciami z Nemecka.

Pri učení jazyka si nezakladáte na písomkách a známkovani. Ako motivujete žiakov, aby sa učili slovíčka?

Nedomníevame sa, že známka je motivácia. S týmito deti prichádzajú do škôl. Učiteľ im povie, aby sa naučili slovnú zásobu,

zitivne. V prácach sledujete to, čo sa žiaci naučili a či zvládnu komunikačný cieľ. Je pre nás veľmi inšpiratívne vedieť, ako sa to robí medzinárodne. Vieme to preniesť na seba. Žiakom na začiatku predostriem, aký je náš dnešný program a cieľ. Na konci si urobíme kolokvium a odprezentujú, že to vedú. Hovoria, že to bolo perfektné. Ďalšiu hodinu na to nadväzujem.

Prečo by sa mali podľa vás v súčasnosti ľudia učiť nemčinu?

Všetkých podporujem, aby sa učili angličtinu. Pätnásťroční deti sú vďaka technológiám a videám výborné v angličtine. Majú tiež možnosť komunikovať. Chcela by som apelovať na rodičov, ktorí svoje deti stále prihlasujú na hodiny angličtiny. Ak je pre dieťa angličtina láska alebo, naopak, veľmi zaostáva, nemám nič proti tomu. Ak je však v angličtine dobré a má možnosti napríklad pozerať videá a počúvať pesničky, ísť znovu do kurzu je trochu mrhanie časom. Keď budú žiaci druhého stupňa takmer dospelí, budú na úrovni učiteľov. Nie na jazykovej úrovni, ale na komunikačnej.

Učiť sa jazyk v detstve má určité výhody. Môže sa ho perfektne naučiť od základov aj dospelý?

Určite môže. Záleží na disciplíne. Učenie sa je rovnaká disciplína ako športovanie. Je to možné zvlášť dnes, keď máte toľko technológií a prístup k cudziemu jazyku.

Ako ste sa nemčinu naučili vy?

Ja som sa učila nemecky od detstva. Som socialistické dieťa. Nemala som možnosť zapnúť si televíziu. Všetko, čo som mala, som dostala od mojej učiteľky. Prvý kontakt s Nemcami som mala ako siedmačka. Išli sme ako pioniersky tábor do Nemeckej demokratickej republiky. Tam som dva týždne bola s nemeckými deťmi. Dohadovali sme sa rukami nohami popri tom, ako sme hrávali volejbal. S nemčinou som začala pracovať až na strednej škole. Keď som bola maturantka, bola revolúcia a zapli nám satelit. Zistila som, že mám 18 rokov, desať rokov sa učím nemecky a nerozumiem ničomu.

Čo ste potom robili?

Musela som sa začať učiť úplne inak. Potom to už išlo rýchlo. Vďaka tomu, že som stále cestovala do Nemecka, mám jazyk na dobrej úrovni. Keď som bývala v hosťiteľskej rodine, na návštevu prišla jedna pani, ktorá povedala, že to nie je možné, aby

niekto takto rozprával nemecky bez toho, aby tam žil, študoval alebo pracoval. Vyjadrila mi pochvalu. Odkázala by som aj ostatným, aby sa nebáli. Vďaka pomoci technológií sa dá jazyk naučiť na veľmi dobrej úrovni.

Niektoré jazykové školy využívajú zahraničných lektorov. Osvoja si ľudia vďaka nim jazyk rýchlejšie?

Som presvedčená o tom, že pri začiatkoch učenia jazyka je rozhodujúce vzdelanie učiteľa, jeho didaktický a metodický prístup či kvalita jazyka. Kurzista potrebuje počuť jazyk na kvalitnej úrovni od intonácie cez melódiu, výslovnosť až po slovnú zásobu. Avšak je tiež veľmi dôležité cítiť, čo je v cudzom jazyku pre učiaceho sa ťažké v porovnaní s materinským jazykom. Treba naučiť kurzistov vzdelávať sa, dávať im tipy a to sú kompetencie, ktoré lektor bez pedagogického vzdelania nesporedukuje.

V čom môže, naopak, lektor žiakom pomôcť?

Môže pomôcť pri odbúravaní strachu z rozprávania. To je dôležitá pridaná hodnota. Inak sa rozprávajú žiaci so Slovákom a iný kontakt vznikne medzi nimi a lektorom. Obrovská pridaná hodnota je, ak lektor dokáže informovať o realite, kultúre, mentalite svojho národa. To nedokážeme sprostredkovať. Medzi začiatočníkmi by som lektora odporúčala iba ako podporu, určite nie za hlavného učiteľa. Môže to byť príjemné. Mnohé jazykovky si na tom zakladajú. Nemyslím si, že výučba iba lektorom má dlhotrvajúci efekt na učenie sa.

Stali ste sa víťazkou súťaže Učiteľ Slovenska. Aká bola vaša prvá myšlienka?

Pomyslela som si, že nevyjdem po schodoch na pódium. V tom momente som sa roztriasla. V živote som ešte taký pocit nemala. Nepočítala som s tým, že budem víťaz.

KTO JE ALEXANDRA HUČEKOVÁ

Stala sa víťazkou súťaže Učiteľ Slovenska 2021. Je spolujazykárka súkromnej jazykovej školy Babylon Education v Žiline. Vyučuje nemecký jazyk a využíva pritom inováčné metódy. Predtým pôsobila dvadsať rokov v štátnej jazykovej škole. Podieľa sa na vzdelávaní učiteľov. Organizuje webináre a workshopy. Spolupracuje s Goetheho inštitútom.